

Sygn. akt III AUa 1650/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Tadeusz Szweda
Sędziowie	SSO del. Anna Petri (spr.) SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2017r. w Katowicach

sprawy z odwołania L. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji ubezpieczonej L. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 21 czerwca 2016r. sygn. akt X U 2140/15

oddala apelację.

/-/SSO del. A.Petri /-/SSA T.Szweda /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1650/16

UZASADNIENIE

Ubezpieczona L. K. wniosła odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 29 października 2015r., którą organ rentowy odmówił jej prawa do emerytury rolniczej z uwagi na fakt, że nie udowodniła na dzień wydania decyzji wymaganego 30-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, a jedynie 21 lat, 1 miesiąc i 29 dni oraz nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej. Nadal posiada gospodarstwo rolne o powierzchni 6.4374 ha fizycznych, co stanowi 8.7361 ha przeliczeniowego. Ubezpieczona domagała się przyznania jej prawa do tego świadczenia

i ponownego przeliczenia okresów składkowych wskazując, że posiada ponad 40-letni staż pracy związany przede wszystkim z pracą w gospodarstwie rolnym i wychowywaniem dzieci. Od dziecka pomagała w gospodarstwie rolnym rodziców i czyniła to także od 1 grudnia 1976r. do 17 kwietnia 1979r. Poza tym pozostawała w zatrudnieniu od 1 kwietnia 1974r.

do 30 listopada 1976r. i od 18 kwietnia 1979r. do 31 maja 1995r. W tym czasie urodziła trójkę dzieci i przebywała na bezpłatnych urlopowach wychowawczych od 30 października 1986r. do 31 maja 1995r. Wspólnie z mężem prowadziła jego gospodarstwo rolne.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, że nie zaliczył ubezpieczonej do stażu warunkującego prawo do emerytury rolniczej okresów zatrudnienia od 1 kwietnia 1974r. do 30 listopada 1976r. i od 18 kwietnia 1979r. do 31 maja 1995r. Zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 3 oraz art. 20 ust. 3 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, prawo do emerytury rolniczej dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948r. może być rozpatrywane tylko i wyłącznie z okresów rolnych, a nie z okresów,

od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi. Dodatkowo organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonej okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1 lipca 1977r. do 17 kwietnia 1979r., ponieważ za ten okres nie zostały opłacone składki na Fundusz Emerytalny Rolników. Tym samym, ubezpieczona nie udowodniła 30-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, co wyklucza możliwość przyznania jej prawa do emerytury rolniczej.

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2016r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił odwołanie ubezpieczonej.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczona urodziła się (...) W okresie od 1 kwietnia 1974r. do 30 listopada 1976r. była zatrudniona w ramach stosunku pracy w Gospodarstwie (...) w G.. Następnie od 18 kwietnia 1979r. do 31maja 1995r. pozostawała w zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę w Miejskiej Spółdzielni (...) w B. na stanowisku kelner, pomoc bufetu, pomoc kuchenna i szef kuchni. Dnia 23 marca 1985r. zawarła związek małżeński i od 30 października 1986r. do 14 maja 1995r. korzystała z urlopu wychowawczego.

Ubezpieczona podlegała z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie emerytalno-rentowym, wypadkowym, chorobowym i macierzyńskim od 1 czerwca 1995r. do 30 czerwca 2012r., jako rolnik, a od 1 lipca 2012r. do nadal, jako małżonka rolnika.

W dniu 14 października 2015r. ubezpieczona, jako współwłaściciel gospodarstwa rolnego, złożyła wniosek o emeryturę z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym. Wskazała w nim, iż nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej. Rozpoznając wniosek ubezpieczonej, organ rentowy zaliczył jej dwa okresy ubezpieczenia:

- okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 grudnia 1976r. do 30 czerwca 1977r. oraz
- okres podlegania i opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1 kwietnia 1995r. do 29 października 2015r.,

tj. łącznie 21 lat, 1 miesiąc i 29 dni.

W dniu 22 grudnia 2015r. małżonek ubezpieczonej S. K. darował córkom D. M. i A. M. oraz synowi J. K. niezabudowane działki opisane w Akcie notarialnym z 22 grudnia 2015r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, odwołanie ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie. Powołując się na przepis art. 19 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2016r. poz. 277),

Sąd ten wskazał, że do nabycia prawa do emerytury rolniczej ubezpieczona nie spełniła warunku podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat. Stosownie do art. 20 ust. 1 pkt 3, art. 20 ust. 2 i 3 tej ustawy, Sąd I instancji nie zaliczył ubezpieczonej okresów jej zatrudnienia, od których zależy prawo do emerytury zgodnie

z odrębnymi przepisami emerytalnymi. W myśl art. 20 ust. 3 powołanej ustawy, zaliczenie tych okresów zatrudnienia jest wykluczone w przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., do których należy ubezpieczona (tak wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2011r.; III UK 83/10, Lex nr 1130851).

Stąd też, organ orzekający nie zaliczył ubezpieczonej urodzonej po 31 grudnia 1948r. do stażu warunkującego prawo do emerytury rolniczej okresu urlopu wychowawczego

od 30 października 1986r. do 15 maja 1995r., w którym pracowała w gospodarstwie rolnym będącym własnością męża. Ponadto w tym czasie ubezpieczona korzystała z urlopu wychowawczego wynikającego ze stosunku pracy, który w świetle art. 7 pkt 5 ustawy

z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(tekst jednolity: Dz. U. z 2015r., poz. 748), zwanej ustawą emerytalną, stanowi okres nieskładkowy przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty na podstawie przepisów ustawy emerytalnej. Tymczasem, z mocy powołanych przepisów, skoro ubezpieczona w tym czasie podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, przeto nie mogła już podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, za który zresztą nie były za nią opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd I instancji podkreślił, iż poza uznanymi przez organ rentowy okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, ubezpieczona nie wykazała żadnych innych okresów, które należałoby uwzględnić. Przedłożone przez nią zaświadczenie organu rentowego

z 26 stycznia 2016r. potwierdza wyłączenie okresu podlegania temu ubezpieczeniu przez jej małżonka - S. K.. Na jego podstawie nie sposób zatem uznać za udowodnione okresów podlegania przez nią owemu ubezpieczeniu, m.in. w czasie jej pracy

w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977r. do 17 kwietnia 1979r. Zresztą, wobec niewykazania przez ubezpieczoną podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie urlopu wychowawczego od 30 października 1986r. do 14 maja 1995r., okres od 1 lipca 1977r. do 17 kwietnia 1979r. nie ma istotnego znaczenia, albowiem ustalenie, iż wówczas podlegała owemu ubezpieczeniu i tak nie doprowadzi do spełnienia przez nią przesłanki 30 lat podlegania ubezpieczeniu społecznym rolników, skoro organ rentowy uznał za udowodnione jedynie 21 lat, 1 miesiąc i 29 dni podlegania temu ubezpieczeniu.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd I instancji oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniosła ubezpieczona.

Domagała się jego zmiany i przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia.

Podniosła, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego, że za okres jej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977r. do 17 kwietnia 1979r. nie zostały opłacone składki na Fundusz Emerytalny Rolników. W gospodarstwie tym pracowała

od dziecka do 3 czerwca 1985r. Jak wskazano jej bowiem w Urzędzie Gminy w K., jej rodzice nie mieli żadnych zaległości, ponieważ wówczas opłacali składki na Fundusz Emerytalny Rolników wraz z podatkiem rolnym.

Apelująca zaakcentowała, iż od 4 czerwca 1985r. wraz mężem pracowała

na gospodarstwie rolnym, aż do dnia przekazania go dzieciom 23 grudnia 2015r. Obecnie nadal pracuje na gospodarstwie dzieci, które opłacają składkę na Fundusz Emerytalny. Powołała się na zaświadczenie nr PU (...) wydane przez organ rentowy, z którego wynika, iż od 23 marca 1985r. do 14 lipca 1992r. były opłacane składki KRUS, a od 15 lipca 1992r. do 31 marca 1995r. nie opłacano ich.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy uznaje za własne ustalenia poczynione przez Sąd I instancji i podziela dokonaną na ich podstawie ocenę prawną zasadności odwołania ubezpieczonej.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowił prawidłowo powołany przez Sąd Okręgowy przepis art. 19 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity.: Dz. U. z 2016r. poz. 277 z późn. zm.), zgodnie z którym emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą;
2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
3. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Stosownie do art. 20 ust. 1 i 3, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

1. podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
2. prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983r.;
3. od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, przy czym, przepisu tego nie stosuje się do osób urodzonych po 31 grudnia 1948r.

Z mocy art. 20 ust. 2 okresów, o których mowa w ust. 1 nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury na podstawie odrębnych przepisów.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2011r. (III UK 83/10, Lex nr 1130851), stosownie do art. 20 ust. 3 powołanej wyżej ustawy, osobom urodzonym po 31 grudnia 1948r. nigdy nie zalicza się do okresów wymaganych do emerytury rolniczej okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym. W motywach rozstrzygnięcia Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż ustawa z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oparta jest na odrębności ubezpieczenia w systemie powszechnym i rolniczym (art. 5a, art. 7 ust. 1, art. 16 ust. 3) i wskazanym wyżej pierwszeństwie ubezpieczenia w systemie powszechnym. Ubezpieczenie społeczne rolników jest odrębne rodzajowo i systemowo od ubezpieczenia społecznego powszechnego. Ustępuje gdy rolnik podlega ubezpieczeniu powszechnemu z tytułu innej działalności (poza sytuacją z art. 5a omawianej ustawy dotyczącą działalności gospodarczej prowadzonej przez rolnika). Obecnie obowiązujące regulacje pozwalają uzyskać ubezpieczonym emeryturę z systemu powszechnego (ZUS) i z systemu ubezpieczenia społecznego rolników (KRUS), które to świadczenia z mocy art. 33 ust. 2a tej ustawy mogą być pobierane w zbiegu (tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 grudnia 2016r.; III AUa 1308/16; Legalis 1575677).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać wypada, że ubezpieczona osiągnęła wymagany wiek 55 lat w dniu (...) i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej. Od dnia 22 grudnia 2015r., kiedy to jej mąż darował dzieciom gospodarstwo rolne, ani ona, ani też on, nie są posiadaczami samoistnymi,

ani zależnymi żadnego gospodarstwa. Skoro zatem od tego czasu działalność rolnicza nie stanowi już źródła ich dochodu, przeto nie sposób przyjąć za organem rentowym, że nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, której nie stanowi udzielanie pomocy dzieciom w jej prowadzeniu.

Za prawidłowe należy przy tym uznać stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym ubezpieczona nie spełnia jednego z warunków koniecznych do nabycia prawa do emerytury rolniczej, przewidzianego w art. 19 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a mianowicie nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu co najmniej 30 lat. Stosownie do art. 6 pkt 11 tej ustawy, pod pojęciem tego ubezpieczenia rozumie się ubezpieczenie emerytalno-rentowe określone w ustawie, czyli ubezpieczenie społeczne rolników.

W tym miejscu zauważyć należy, iż organ rentowy uznał ubezpieczoną 21 lat, 1 miesiąc i 29 dni podlegania temu ubezpieczeniu: podczas pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 grudnia 1976r. do 30 czerwca 1977r., kiedy opłacano za nią składki na FER oraz od 1 kwietnia 1995r. do 29 października 2015r., kiedy pracowała w gospodarstwie rolnym męża i opłacała składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Poza tymi okresami ubezpieczona, nie podlegała więcej temu ubezpieczeniu.

Na akceptację zasługuje stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym żadnego z okresów jej zatrudnienia w ramach stosunku pracy: ani od 1 kwietnia 1974r. do 30 listopada 1976r. w Gospodarstwie (...) w G., ani też od 18 kwietnia 1979r. do 31maja 1995r. w Miejskiej Spółdzielni (...) w B., nie można zaliczyć do okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Są to bowiem okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym, od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, zdefiniowanymi w art. 6 pkt 6 tej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy. W świetle powołanego wyżej art. 20 ust. 3 tej ustawy, w przypadku osób urodzonych po 31 grudnia 1948r., żadnego z tych okresów nie można zaliczyć do okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, o jakich mowa w art. 19 ust. 2 pkt 2 omawianej ustawy. Wynika to z reformy systemu powszechnego, wprowadzonej 1 stycznia 1999r. i zmiany sytuacji tej grupy ubezpieczonych, do których należy ubezpieczona urodzona (...) Wskazane wyżej okresy, w jakich pozostawała w zatrudnieniu, mogą być bowiem uwzględniane tylko przy ustalaniu jej prawa do emerytury wynikającej z przepisów powszechnych, tj. ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016r., poz. 887 z późn. zm.), niezależnej od długości okresu ubezpieczenia. Stosownie do art. 33 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, mając jakikolwiek okres podlegania powszechnemu ubezpieczeniu społecznemu, po osiągnięciu wieku emerytalnego, rolnik lub jego małżonek nabywa prawo do emerytury powszechnej i może łączyć z prawem do emerytury rolniczej. Skoro bowiem dopuszczalny jest zbieg prawa do obydwu emerytur: z systemu powszechnego i rolniczego, przeto te same okresy (zatrudnienia), nie mogą być uwzględniane podwójnie w odniesieniu do obu tych świadczeń.

Z tych przyczyn, praca ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym męża we wskazanych wyżej okresach jej zatrudnienia, gdy podlegała ona ubezpieczeniu społecznemu w systemie powszechnym, nie ma w tej sytuacji żadnego znaczenia. Uwadze apelującej uszła przy tym akcentowana przez Sąd Okręgowy okoliczność, iż wbrew wymogom przewidzianym w art. 232 k.p.c., nie wykazała ona, by w okresach jej zatrudnienia, bądź w czasie pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977r. do 17 czerwca 1979r., były za nią odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Przedłożone przez nią na tę okoliczność zaświadczenie organu rentowego nr PU(...)odnosi się bowiem do jej męża - S. K., a nie do niej. W tej sytuacji, na pełną akceptację zasługuje stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym wobec niespełnienia przez ubezpieczoną wymogu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez co najmniej 30 lat, nie mogła ona nabyć prawa do emerytury rolniczej.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 385 k.p.c., należało oddalić apelację ubezpieczonej, jako bezzasadną.

/-/SSO del. A.Petri /-/SSA T.Szweda /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR